

Ovids Elskovskunst (Håndbog i her)
på dansk af Otto Steen Due

Otto Steen Due & Gyldendal A/S 2019

Omslag og sats: Louise Breyen
Bogen er sat med Garamond
og trykt hos Interak
Printed in Poland 2019

2. udgave, 1. oplag
ISBN 9788702294484

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner,
der har indgået aftale med CopyDan Tekst & Node,
og kun inden for de i afatalen nævnte rammer.

Gyldendal NonFiktion
Klareboderne 3
1001 København K
Telefon 33 75 55 55

www.gyldendal.dk

Bogen blev oprindeligt udgivet med støtte fra
Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond Landsdommer V. Gieses Legat
Konsul George Jorek og Hustru Emma Jorek's Fond Augustinus Fonden

Ovids ELSKOVSKUNST

Håndbog i her

På dansk af Otto Steen Due

GYLDENDAL

ELSKOVSKUNSTEN & OVID

Ovids Elskovskunst blev udgivet i 1 f.Kr. og er en lærebog i kærlighed, erotik, flirt og nydelse. Nonchalant og veloplagt indleder den latinske digter Ovid med ordene: *Findes der nogen i byen, der ikke kan kunsten at elske, kan man studere det her digt for at blive ekspert.* I værket optræder digteren Ovid selv, eller rettere hans persona, som en professor i erotik, der forventer, at elever efter læsningen vil takke ham.

Ovids Elskovskunst er en blanding af praktiske råd om hygiejne, tøj, frisur, kosmetik og samlejestillinger, krydret med fornuftig og charmerende vejledning i gode manerer, selvscenesættelse og erobningsstrategier. Samtidig rummer digtet begavede hentydninger til græske og romerske myter, men fremfor alt er der ingen hævdede pegefingre, for i *Ovids Elskovskunst* er der lige så mange forskellige måder at elske på, som der er mænd og kvinder. Det er også væsentligt, at både mand og kvinde skal have nydelse.

De to første dele af *Ovids Elskovskunst* er henvendt til unge mænd, mens tredje del rådgiver pigerne om stort og småt, som Ovid ser som leg og nydelse. Allerede i titlen er der munter leg med ord og forestillinger. *Ovids Elskovskunst*, på latin *Ars Amatoria* eller *Ars Amandi*, har på dansk den mere direkte undertitel *Håndbog i Hor, fordi Ars på latin, ligesom Techné (teknik) på græsk, både betyder kunst og håndbog eller lærebog i et eller andet, det være sig landbrug, retorik eller astronomi.*

Ovid var allerede en feteret og populær digter, da han publicerede *Elskovskunsten*. Det hverken lå i kortene ved hans fødsel eller passede til hans fars ambitioner.

Publius Ovidius Natus, som Ovids fulde navn er, blev født i 43 f.Kr. i Sulmona i en rig provinsfamilie med gode forbindelser til det højest aristokrati i Rom. Han og hans et år ældre bror blev af deres far sendt til Rom for med den bedst mulige uddannelse at kunne gøre karriere i statsapparatet med en plads i senatet som endemål. Det gik efter planen en tid, men broren døde i en alder af kun 20 år, og bedst som Ovid skulle opstille til første trin på embedsstigen, meldte han sig ud af ræset med henvisning til fysisk og psykisk svaghed. Han ville hellere skrive digte. Det huede ikke direktøren

for det hele, kejser Augustus, der gerne samlede sine støtter fra provinserne omkring sig i Rom, og derfor havde håbet på Ovid og hans broder. At Ovid valgte digtformen den romerske erotiske elegi som sit første medie, gjorde kun ondt værre. Kejser Augustus bestræbte sig nemlig efter mordet på Cæsar, der udløste kaos og borgerkrig, på at genindføre de gode, gamle dyder og værdier og på den måde skabe ro og orden. Officielt var Rom under kejser Augustus en republik, i realiteten var styret enevældigt og diktatorisk. Men ro og fred blev der i Rom og i provinserne i Italien, og kejser Augustus forstod at veksle lettelsen efter rædslerne til national begejstring gennem dygtig orkestrering af kulturpolitikken. Rom blev en by i marmor, og digtere som Horats og Vergil skabte litteratur, der kunne måle sig med de græske forbilleder.

Ovid var anderledes end andre af tidens digtere. Uafhængig som han var økonomisk – han havde ikke som Vergil og Horats brug for en mæcen, men kunne derimod skrive, hvad han havde lyst til, og det gennemgående tema var kærlighed, erotik, flirt og nydelser. Hans første værk *Amores* eller *Eskapader* blev en kæmpesucces, som han fulgte op med fiktive breve fra kendte skikkelser eller par fra den græsk-romerske mytologi, for eksempel et brev fra Medea til Jason. Om samme Medea skrev han en tragedie, som desværre

ikke er bevaret, men den viste nye sider af hans talent. Publikationen af *Ovids Elskovskunst* var på grænsen af, hvad magthaveren kunne tolerere, da kejser Augustus havde indført strenge straffe for ægteskabsbrud i et forsøg på at højne moralen. Ovids gode råd om at score var derfor ikke velsete, om end Ovid i begyndelsen af digtet hævder, at hans målgruppe var debutanter i kunsten at elske, ikke 'ærbare matroner', og han understreger, at det skam ikke er illegal sex, han opfordrer til. Værket blev en bestseller, og Ovid fulgte op på succesen med en ny, lille bog om midler mod elskov, *Remedia Amoris*, hvori han direkte konfronterer forargelsen og hævder sin frihed til at digte som han har lyst til. Der gik godt otte år, så faldt hammeren. Ovid blev forvist til en af Romerrigets fjerneste egne, Tomi ved Sortehavet, et område, hvor Ovids sprog, latin, var næsten ukendt.

Vi ved ikke, om det var frygten for, hvad nye værker fra Ovid kunne udløse af kritik eller latterliggørelse, der fik Augustus til at gribe ind. Den officielle begrundelse for at sende Ovid i eksil var indholdet i *Elskovskunsten*, men muligvis var en skandale med tråde helt ind i kejserens familie også en udløsende faktor. Ovid fik forbud mod at nævne sagen, og gør det heller ikke, men holder i sine tek-

ster fra eksilet skandalen i live ved igen og igen at hentyde til den. Elskovskunsten kan læses med digterens skæbne i baghovedet, men man kan også blot læse og more sig uden at lade sig bremse af de mange hentydninger til anden litteratur og til den græske og romerske mytologi. Sandsynligvis er det heller ikke alle datidens læsere, der har forstået alle henvisninger og kendt hele mytologien.

Kommentarerne bagerst i bogen er en hjælp til dem, der vil vide mere. Ovid var sin tilsyneladende lethed til trods særdeles belæst i ikke bare romersk, men også græsk og hellenistisk litteratur, fra Homer til og med Vergil, og han måler sig uden falsk beskedenhed op mod de bedste.

Kejser Augustus' hensigt med Ovids eksil var måske ikke ligefrem at tage livet af digteren, men i alt fald at gøre ham tavs og sørge for, at han blev glemt. Det lykkedes ikke. Ovid holdt ikke op med at digte. Han blev ved med at insistere på litteraturens frihed og ret til at eksistere uden censur. Og han blev ikke glemt, men læstes og læses fortsat.

Bodil Due, dr.phil., København, 2019

Ovids Elskovskunst er oversat af Otto Steen Due, klassisk filolog, dr.phil., mangeårig professor ved Aarhus Universitet, direktør for Det Danske Institut i Rom 1989-1995, forfatter til metriske oversættelser af Homer, Vergil, Ovid og meget andet. Modtager af Christian Wilsnerprisen 1991, Klassikerprisen 2002 og Søren Gyldendals studierejselegat 2004. Død i 2008. Otto Steen Due oversættelser udmærker sig ved et fyldigt og mundret dansk, der trods sit moderne præg spiller på hele den danske litterære tradition. Oversættelserne er som sine forlæg velegnet til oplæsning.

Introduktionen til Ovid og *Ovids Elskovskunst* er skrevet af filolog, dr.phil. og forhenværende dekan for Det Humanistiske Fakultet på Aarhus Universitet, Bodil Due, der var gift med professor Otto Steen Due. Igennem mange år deltog Bodil Due i Otto Steen Dues arbejde med de roste oversættelser af klassiske tekster. Bodil Due bestrider i dag en række poster: bl.a. formand for bestyrelsen for Det Danske Institut i Athen, næstformand i bestyrelsen for Den Gamle By og særlig rådgiver for ledelsen ved Aarhus Universitet. Siden 2018 har Bodil Due været medlem af ytringsfrihedskommis- sionen.